

Jan Braet kijkt naar kunst en het leven, in bloei en verval, zoals de rozen. Deze week: op exploratie in het Domein Raversyde voor de expo Manmade.

Geologen kibbelen over het gebruik van de term antropoceen ter aanduiding van het tijdperk waarin de mens de boel naar de bliksem begon te helpen. Ecologen zijn het eens om de man-made verstoring van atmosfeer, biosfeer, lithosfeer (aardkorst) en cryosfeer (permafrostgebieden) zo te noemen, en kunstenaars volgen hen daarin. Ze vonden elkaar op het Domein Raversyde aan de kust voor een expo die zware thema's luchtig verpakt, en het serieuze denkwerk opbergt in een lijvig boekwerk: Manmade .

Ik kies de verkeerde kant van het domein, langs de dijk en tientallen geschutstellingen – restanten van de Duitse verdedigingslinie tijdens WO II, de Atlantikwall. Via een zijstraat beland ik argeloos in een natuurpark. Voor Manmade ben ik eigenlijk aangewezen op de achterkant, waar het museum Anno 1465 staat . Het vertelt de geschiedenis van de middeleeuwse vissersnederzetting Walraversijde, hier ontstaan en teloorgegaan. Op het archeologisch onderzochte terrein zijn enkele oorspronkelijke huizen nagebouwd. De makers van Manmade enten hun ecologische horrorstory over het (post-)antropoceen op de historische site, en palmen gelijk een leegstaande hoeve en het Vogelopvangcentrum in.

Wat hebben we op aarde in godsnaam aangericht, dat Simon Faithfull (GB) in zijn filmvierluik After The Rain de ondergang van de mensheid minder schetst als sciencefiction dan als een plausibele mogelijkheid. Zijn beelden van het verlaten walvisstation Stromness, waar zeerobben zielig huppen van het ene kapotte huis naar het andere wrak onder een altijd grijze hemel, vertellen dat het landschap van de apocalyps zich hier en nu op de wereld aan het vormen is. Het futuristische verlengstuk van dit drama speelt zich af in de film EZY 1899. Van kop tot teen ingepakt in een zilverglanzend overlevingstenu beleeft de laatste mens zich met mechanische passen in en uit een vliegtuig, immuun voor de vlammen die systematisch uit het toestel slaan. Welkom in het postantropoceen.

In het Vogelopvangcentrum komen trek- en strandvogels terecht, getroffen door olievlekken, een tekort aan natuurlijke voedingsbronnen, aanvaringen met schepen of de kwalijke gevolgen van de klimaatverandering. Brandon Ballangée (VS), behalve kunstenaar ook bioloog en milieuactivist, richtte hier zijn Temple of Akéso in, vernoemd naar een antieke godin van de geneeskunde. Bidden zal er weinig baten, toch niet voor de massa's vogels die hier niet konden worden gered. Hun foto's liggen gestapeld in de kartonnen dozen waarmee ze naar het opvangcentrum werden gebracht. Elke bezoeker neemt een print mee van het dode dier van zijn keuze. Ik bewaar de foto van een torenvalk als droeve herinnering, en durf het geen kunstwerk te noemen.

In het gras hoor ik het gonzen rond een monumentale korf uit jutezakken en teelaarde. Louis De Cordier (B) bracht er 60.000 honingbijen onder in een House of Bees . Het ding oogt als een kunstwerk én een bastion voor de bijen, wereldwijd met uitsterven bedreigd door 'man-made' ingrepen zoals het gebruik van pesticiden en genetisch gemanipuleerde gewassen.

Ten slotte treed ik binnen in het donker van de verlaten 'hoeve Boydens', en word er overrompeld door een reusachtige hooiwagenkrab. De Decorator Crab van Marc Dion (VS), uitgevoerd in polyurethaan, is overdekt met gebroken flessen, netten, stukken plastic en ander afval uit de zee, en lijkt ontsproten aan een barokke verbeelding. Maar deze krab ziet er in het echt net zo uit. Mettertijd ging hij naast algen en poliepen ook menselijk geproduceerd afval gebruiken als camouflage tegen roofdieren. Nog zo'n raar fenomeen van het antropoceen.

Manmade, expo: Domein Raversyde, tot 02/10, boek: uitgeverij Kannibaal.